

Завадяк Р.І., Данайканич О.В., Волошина Ю.Я.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті проведено аналіз сутності інноваційних процесів, їх класифікації за ключовими ознаками, виокремлено фактори, які впливають на розвиток інноваційних процесів, проведено порівняльний аналіз стратегічного та оперативного управління інноваційними процесами на підприємстві, а також виділено складові елементи системи управління інноваційними процесами. Особливе значення в дослідженні приділено аналізу інноваційно-ресурсної бази, основою якої є наукові дослідження джерел фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт та їх обсягу за 2000-2012 рр.; розрахунку показників інноваційної активності промислових підприємств Закарпатської області за 2005 р., 2011 р., 2012 р.

Ключові слова: інноваційні процеси, інноваційна діяльність, управління інноваційними процесами, інноваційна активність підприємств, інноваційні суб'єкти господарювання, інноваційно-ресурсна база, наукові та науково-технічні роботи.

Постановка проблеми. Сучасна ринкова економіка характеризується істотним прискоренням темпів впровадження результатів науково-технічного прогресу у виробництво та управління підприємством, що загострює конкуренцію серед підприємств за ринки збуту та споживачів, з одного боку, а з іншого – направлені на вдосконалення якісних характеристик продукції, що забезпечить більш повне задоволення потреб ринку. У зв'язку з цим стійкий економічний розвиток суб'єктів господарювання значною мірою визначається темпами, масштабами здійснення інноваційної діяльності та напрямками просування інноваційних процесів.

Інноваційний процес – це процес перетворення існуючого знання в інновацію, в ході якого інновація формується від задуму, від ідеї до вимірюваного результату, продукту, технології або послуги і впроваджується в практичне використання. Важливо, щоб інновації принесли конкретну господарську та соціальну вигоду для споживача. Це зумовлює поширення інновацій на ринку.

Отже, розвиток інноваційної сфери є особливо актуальним і це потребує серйозної уваги з боку регіональних органів управління та інноваційних суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам управління інноваційною діяльністю в сучасній теорії приділяється достатньо уваги, у тому числі – питанням управління інноваційними процесами. Наукові аспекти інноваційних процесів розглянуті в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Н.В.Краснокутської, Ю.М.Бажала, П.Н.Завліна, С.М.Ілляшенко, С.Д.Іл'єнкової, Т.О.Скрипко, Р.А.Фатхутдинова, М.І.Туган-Барановського, С.І.Кравченко, Ю.В.Вертакової, Й.Шумпетера та ін.

Але слід зазначити, що ще недостатньо вивчені управлінські підходи до просування інноваційних про-

цесів та визначені бар'єри активізації інноваційного потенціалу промислових підприємств, що підкреслює необхідність і пріоритетність удосконалення процесу управління інноваційною діяльністю.

У процесі наукового дослідження було використано сукупність методів, які дозволяють системно вирішувати проблемні завдання з обраного напрямку дослідження: монографічний та історичний методи у ході вивчення управлінських підходів до просування інноваційних процесів на підприємствах; економіко-статистичні методи та принципи системності й комплексності при дослідженні інноваційної активності промислових підприємств Закарпатської області.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців з проблеми управління інноваційними процесами на підприємствах, закони і нормативні акти України, статистичні дані Державного комітету статистики України та Головного управління статистики у Закарпатській області, дані звіту проекту INNOLAB, результати власних досліджень і спостережень.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є вдосконалення системи управління інноваційними процесами та виявлення бар'єрів активізації інноваційного потенціалу промислових підприємств Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні процеси – це сукупність прогресивних, якісно нових змін, які безперервно виникають у часі й просторі. Суть інноваційних процесів становлять: оцінювання, прийняття і реалізація нових рішень у галузях техніки, технології, організаційних форм та методів господарювання; починаються в певних галузях науки, а завершуються на виробництві [4]. Класифікація інноваційних процесів за ключовими ознаками подана на рис. 1.

За визначенням американського дослідника Б.Твісса, інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство. В основі інноваційного процесу лежить створення, впровадження і поширення інновацій, необхідними властивостями яких є науково-технічна новизна, практичне їх застосування і комерційна реалізованість з метою задоволення нових суспільних потреб.

Інноваційний процес також можна розглядати як комплекс послідовних дій, внаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і по-

© Завадяк Роман Іванович, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства ДВНЗ «Ужгородський національний університет», моб. тел.: 0502755166, e-mail: roma_zav@mail.ru; Данайканич Оксана Валеріївна, старший викладач кафедри економіки підприємства ДВНЗ «Ужгородський національний університет», моб. тел.: 050969783, e-mail: oksanadan84@ukr.net;

Волошина Юліанна Ярославівна, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства ДВНЗ «Ужгородський національний університет», моб. тел.: 0506735329, e-mail: yuliannavoloshyna@gmail.com.

ширюється під час практичного використання. Перебіг інноваційного процесу, як і будь-якого іншого, визначається складною взаємодією багатьох чинників. Успіх на цьому шляху залежить від управлінського

механізму, який об'єднує в єдиний потік витoki наукової ідеї, її розроблення, упровадження результату у виробництво, реалізацію, поширення і споживання. На розвиток інноваційного процесу впливають:

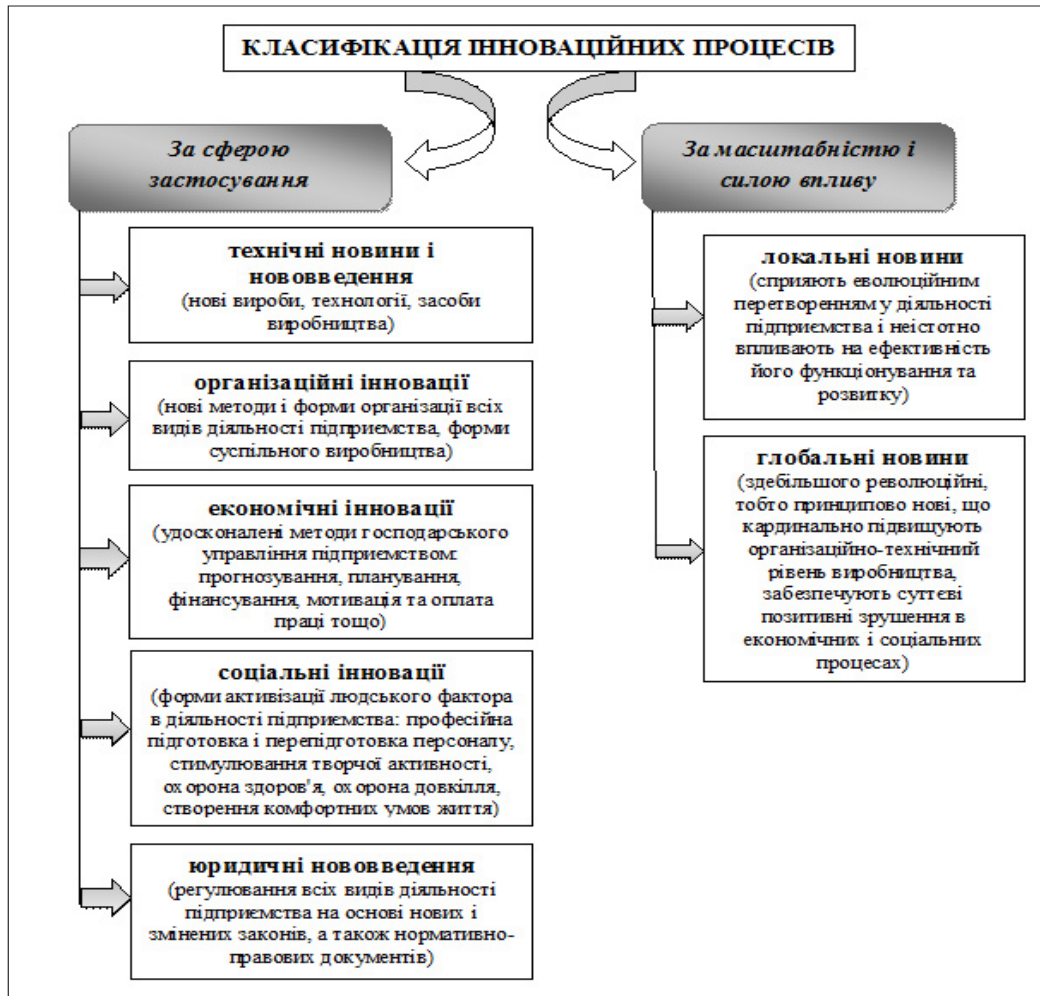

Рис. 1. Класифікація інноваційних процесів за окремими ознаками [4]

- стан зовнішнього середовища, у якому він проходить (тип ринку, характер конкурентної боротьби, практика державного регулювання, рівень освіти, організаційні форми взаємодії науки і виробництва тощо);
- стан внутрішнього середовища окремих організаційних і господарських систем (фінансові та матеріально-технічні ресурси, застосування технологій, зв'язки з зовнішнім середовищем та ін.);
- специфіка самого інноваційного процесу як об'єкта управління.

Інноваційний процес складний і його структура відрізняється у підходах вітчизняних та американських вчених. Вітчизняні вчені дотримуються схеми: «дослідження – розробки – виробництво – маркетинг – продаж». Американські дослідники розглядають інноваційний процес докладніше: «фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – розробки – дослідження ринку – конструювання – дослідне виробництво – ринкове випробування – комерційне виробництво». Усі вказані етапи взаємозумовлені і забезпечують успіх нововведення лише за умови інтеграції їх у єдине ціле [3, 8].

На кожному етапі здійснення інноваційного процесу невід'ємною частиною виробничо-господарської діяльності підприємства є управління інноваційною діяльністю, яка несе в собі імпульс розвитку, ґрунтуючись на нових підходах до вирішення звичних виробничих завдань. Оптиміальне поєднання виробничої та інноваційної діяльності дає змогу не лише постійно вдосконалювати виробничий процес і продукцію, а й діяти на випередження, виявляти нові перспективні напрями чи форми бізнесу, диверсифікувати діяльність з метою задоволення нових суспільних потреб.

Управління інноваційними процесами охоплює стратегічні та оперативні аспекти і має бути, з одного боку, націлене на створення або оперативне залучення інновацій, які забезпечуватимуть збереження і зміцнення ринкових позицій підприємства у тривалій перспективі, а з іншого – на систематичну й цілеспрямовану діяльність із вдосконалення існуючих технологій, прийомів і способів виконання роботи, завдяки яким життя інновацій подовжується.

Стратегічне управління інноваційною діяльністю націлене на реалізацію масштабних інноваційних проектів та визначає основні напрями науково-тех-

нічної і виробничої діяльності підприємства у сферах розроблення і впровадження нової продукції, залучення у виробничу діяльність нових ресурсів і технологій, освоєння нових методів організації виробництва. Для реалізації цих завдань необхідно розробляти плани і програми інноваційної діяльності; здійснювати обґрунтування проектів створення нових продуктів; розробляти ефективні організаційні форми управління; керувати ресурсним забезпеченням інноваційних програм та проектів. Плани і програми інноваційної діяльності складають на основі ретельного вивчення таких чинників зовнішнього середовища, як економічні, науково-технологічні, демографічні, екологічні, рівень конкуренції в галузі тощо. Водночас оцінюють реальні можливості підприємства щодо інвестування інноваційних проектів, оскільки їх реалізація передбачає значні інвестиції, пов'язані із зміною техніко-технологічної бази.

Оперативне управління інноваційною діяльністю підприємства полягає у складанні календарних планів-графіків виконання робіт і контролюванні їх виконання; вивченні економічних, організаційно-управлінських, соціально-психологічних факторів, що впливають на здатність фірми здійснювати інноваційну діяльність; розробленні ефективних форм організації інноваційної діяльності. Воно передбачає розроблення системи стимулювання з метою заохочення ініціативи, участі в інноваційних змінах, обговоренні проблем, що виникають у процесі впровадження інновацій тощо. Ефективна система стимулювання інноваційної діяльності забезпечує зміщення акцентів у системі мотивації персоналу: від простої соціалізації і прагнення задовольнити матеріальні процеси – до реалізації власних здібностей через участь у проекті, здобуття визнання завдяки його успішному впровадженню тощо. Активне залучення до інноваційної діяльності працівників підприємства підвищує потенціал його розвитку, створює нові інноваційні можливості, оскільки упровадження нових ідей здійснюється не під тиском вищого керівництва, а на основі розуміння можливості й за безпосередньої участі у генеруванні ідей та створенні нового всім колективом [2].

Управління інноваційними процесами на підприємстві включає наступні складові елементи:

1. Аналіз зовнішнього середовища і прогнозування його розвитку. Досліджується поточна кон'юнктура ринку і її визначальні фактори, складається прогноз розвитку кон'юнктури.

2. Аналіз внутрішнього середовища підприємства. Виявляють сильні і слабкі сторони діяльності підприємства, вивчають результати минулої діяльності, ефективність функціонування підприємства, тенденції його розвитку та ін.

3. Виявлення напрямів та варіантів інноваційного розвитку ринкових можливостей шляхом зіставлення можливостей і небезпек, зумовлених зовнішнім середовищем, а також сили і слабкості підприємства, наприклад, методом SWOT-аналізу.

4. Вибір цільових сегментів (ніш) ринку для реалізації проектів інноваційного розвитку господарюючих суб'єктів, розробка підходів до формування цільового ринку на базі визначених ділянок.

5. Аналіз і кількісна оцінка ризику на етапах інноваційного розвитку і всього процесу в цілому, коригування робіт за результатами аналізу (у разі необхідності).

6. Виділення пріоритетних напрямів діяльності. На основі аналізу обраних варіантів інноваційного розвитку ринкових можливостей, з урахуванням даних сегментації формують систему цілей на поточний і довгостроковий періоди діяльності, визначають пріоритетні завдання, вирішення яких сприяє досягненню поставлених цілей.

7. Формування організаційної структури управління інноваційним розвитком. Відповідно до системи цілей і складу завдань, які потрібно вирішити, формують матричні організаційні структури, що складаються з фахівців різного профілю: маркетингові, економістів, фінансистів, конструкторів, збутових працівників для управління процесами інноваційного розвитку ринкових можливостей.

8. Планування виробничо-збутової і фінансової діяльності за обраними пріоритетними напрямками. Розробляють перспективні і поточні плани, у тому числі бюджети проектів (планують обсяги необхідних інвестицій у новації) і визначають джерела їхнього фінансування, формують оптимальну структуру інвестицій.

9. Контроль за виконанням заходів, спрямованих на реалізацію потенціалу інноваційного розвитку. Виконується збирання і аналіз інформації, що характеризує процеси, які відбуваються у зовнішньому середовищі, процеси всередині самого підприємства, хід виконання запланованих науково-дослідних, дослідно-конструкторських і виробничо-збутових заходів. Виявляються причини відхилень фактично реалізованої програми від наміченої (за термінами, обсягами, ефективністю).

10. Підготовка рішень про своєчасну зміну пріоритетів і пошук нових напрямів інноваційної діяльності. За підсумками контролю готують рішення про коригування і зміну пріоритетів діяльності, аж до припинення робіт над неефективними варіантами розвитку. Приймають рішення про розробку нових варіантів інноваційного розвитку. Ця функція відіграє особливу роль при орієнтації виробничо-збутової діяльності підприємства на ніші ринку, де зміна пріоритетів – явище звичайне [1].

Недостатня інноваційна спрямованість розвитку промислових підприємств України робить їх неконкурентоспроможними як серед вітчизняних, так і серед іноземних підприємств. Саме тому в умовах трансформаційних процесів, що відбуваються в економіці України, особливу значущість набуває управління розвитком підприємства на інноваційній основі. Але підвищення конкурентоспроможності українських промислових підприємств неможливе без комплексної модернізації не тільки самих підприємств, а й системи управління ними, тому потрібно впроваджувати нові методи управління підприємствами, які враховували б особливості сучасної економічної ситуації та були б чутливими до впливу зовнішніх та внутрішніх ризиків промислових підприємств та гнучкими.

Для активізації інноваційної діяльності насамперед потрібно сформувати інноваційно-ресурсну базу, основою якої є наукові дослідження. Тож для початку проведемо аналіз кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності на матеріалах Держкомстату України (таблиця 1).

Таблиця 1. Організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності [6]

Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Темп зростання 2012/2005 рр., %	Темп зростання 2012/2011 рр., %
Усього:(одн.)	1510	1452	1404	1378	1340	1303	1255	1208	80,00	96,25
державний сектор	501	511	496	496	499	514	508	496	99,00	97,64
підприємницький сектор	837	767	729	698	658	610	570	535	63,92	93,86
сектор вищої освіти	172	173	178	182	181	178	176	176	102,33	100,00
приватний неприбутковий сектор	-	1	1	2	2	1	1	1	-	100,00

Отже, згідно з наведеними в таблиці даними, за аналізований період (2005 – 2012 рр.) значних змін в кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, не відбулося: у 2012р. порівняно з 2005р. їх кількість зменшилася на 20%, а в порівнянні з попереднім роком – на 3,75%. В розрізі секторів діяльності у 2012р. у державному секторі зосереджувалося 496 організацій або 41,06%, що на 2,36% менше, ніж у 2011р.; у підприємницькому секторі – 535 організацій (44,29%), що на 6,14% менше попереднього року; у сек-

торі вищої освіти – 176 організацій (14,57%), приватно-му неприбутковому секторі – 1 організація (0,08%).

Джерела фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт поділяються на :

- 1) кошти бюджету;
- 2) кошти фондів спеціального призначення;
- 3) власні кошти;
- 4) кошти замовників: підприємств, організацій України, іноземних держав;
- 5) кошти інших джерел (таблиця 2).

Таблиця 2. Структура джерел фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт [6]

	2010 рік		2011 рік		2012 рік	
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
Усього	8995893,9	100	9591349,5	100	10558480,1	100
кошти бюджету	3750968,6	41,7	3912770,3	40,79	4774619,9	45,22
у т.ч. держбюджету	3704338,6	41,18	3859679	40,24	4709095,2	44,6
кошти фондів спеціального призначення	48303,6	0,54	16903	0,18	22684,9	0,21
власних коштів	872033,7	9,69	841780,3	8,78	1121251,4	10,62
кошти замовників:						
підприємств, організацій України	1961174,5	21,8	2285889,8	23,83	2458386,7	23,28
іноземних держав	2315863,6	25,74	2478091,2	25,84	2044961,9	19,37
кошти інших джерел	47549,9	0,53	55914,9	0,58	136575,3	1,29
Кількість організацій, один.	1303	-	1255	-	1208	-
Витрати на одну організацію, тис. грн	6903,99	-	7642,51	-	8740,46	-

Найбільшу питому вагу в структурі джерел фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт займають кошти бюджету: 2010 р. – 41,70%; 2011р. – 40,79%; 2012р. – 45,22%; у тому числі кошти держбюджету – 41,18%; 40,24%; 44,60% відповідно. Найменшу питому вагу займають кошти фондів спеціального призначення (0,54%; 0,18%; 0,21%) та кошти інших джерел (0,53%; 0,58%; 1,29%) відповідно. Значну питому вагу в структурі джерел фінансування витрат на виконання наукових та

науково-технічних робіт займають кошти замовників: підприємства організацій України (2010 р. – 21,8%; 2011р. – 23,83%; 2012р. – 23,28%) та іноземних держав (25,74%; 25,84%; 19,37%) відповідно.

Середні витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт за аналізований період збільшуються у порівнянні з попередніми періодами. У 2010 р. дані витрати становили 6903,99 тис. грн; у 2011р. – 7642,51 тис. грн; у 2012 р. – 8740,46 тис. грн.

Кількість робіт, що виконувались науковими організаціями України протягом 2012 р., збільшилась на 1,6% і становила 53,2 тис., з яких понад дві третини упроваджено у виробництво або мали інші форми широкого застосування. Із загальної кількості робіт 12,0% спрямовано на створення нових видів виробів, третина з яких – нові види техніки; 9,4% – на створення нових технологій, 46,9% яких – ресурсозберігаючі;

2,5% – на створення нових видів матеріалів; 1% – нових сортів рослин, порід тварин, а також 14,4% – зі створення нових методів і теорій, більше половини яких були використані у подальшій роботі. У розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок загальна кількість виконуваних протягом звітного року наукових робіт становила 480 одиниць проти 448 – у 2011 р. і 424 – у 2010 р.

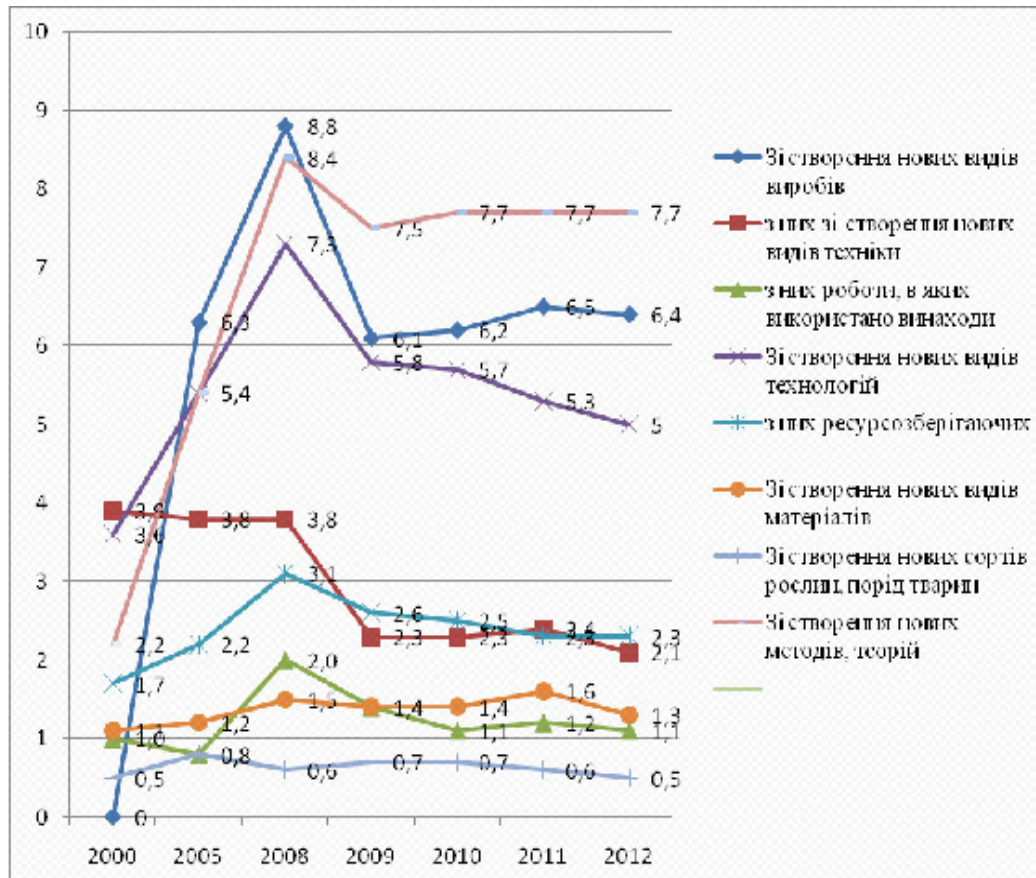

Рис. 2. Кількість наукових та науково-технічних робіт за 2000 – 2012 рр. (тис. одиниць) [6]

У 2012 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1758 підприємств або 17,4% від загальної кількості промислових підприємств (у 2011р. – 1679 підприємств або 16,2%, у 2005 р. – 1193 підприємств або 11,9%). В тому числі найбільшу питому вагу займають підприємства, що здійснювали витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення: 2005 р. – 549 підприємств (5,5% від загальної кількості промислових підприємств), 2011р. – 1062 підприємств (10,3%), 2012 р. – 1096 підприємств (10,9%).

На здійснення інноваційної діяльності за різними напрямками промисловими підприємствами було витрачено 11480,6 млн. грн у 2012 р., 14333,9 млн. грн у 2011 р., 5751,6 млн. грн у 2005 р.

Інноваційна діяльність в Закарпатській області спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Основними проблемами інноваційного розвитку є:

- відсутність реальних механізмів об'єднання наявних ресурсів, їх концентрації на найбільш значних та перспективних напрямках розвитку;
- немає залежності між збільшенням обсягу продажів приватними компаніями і зростанням фінансування здійснюваних ними досліджень і розробок;
- інноваційна політика не має чіткої спрямованості у вирішенні конкретних економічних проблем регіонів, в їх реструктуризації з врахуванням ринкових чинників [7].

Проведемо аналіз основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств Закарпатської області (таблиця 3).

Таблиця 3. Аналіз показників інноваційної активності промислових підприємств Закарпатської області [6]

№ п/п	Назва показника	2005 р.	2011 р.	2012 р.	Відхилення 2012/2011		Відхилення 2012/2005	
					Абс., +/-	Відн., %	Абс., +/-	Відн., %
1	Кількість промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю	32	22	18	-4	81,82	-14	56,25
2	Загальний обсяг витрат (фінансування) на інноваційну діяльність, тис. грн	6031,5	31336,6	32769,1	1432,50	104,57	26737,6	543,30
3	В т.ч. власні кошти, тис. грн	5949,4	31129,1	30223,1	-906,00	97,09	24273,7	508,00
4	Частка власних коштів у загальному обсязі фінансування, %	98,64	99,34	92,23	-7,11	92,85	-6,41	93,50
5	Витрати в розрахунку на одне підприємство, тис. грн	188,48	1424,39	1820,51	396,11	127,81	1632,02	965,87
6	Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	16	20	14	-6,00	70,00	-2	87,50
7	Впровадження нових технологічних процесів	10	6	4	-2,00	66,67	-6	40,00
8	Впровадження виробництва інноваційних видів продукції на промислових підприємствах	33	14	11	-3,00	78,57	-22	33,33
9	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн	100270,1	918513,8	1052479,7	133965,90	114,59	952209,6	1049,64
10	Обсяг реалізованої інноваційної продукції одним підприємством, тис. грн	3133,44	41750,63	58471,09	16720,47	140,05	55337,65	1866,03
11	Обсяг реалізованої інноваційної продукції за межами України, тис. грн	79308,9	863450,4	958065,3	94614,90	110,96	878756,4	1208,02
12	Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межами України	16	12	4	-8,00	33,33	-12	25,00
13	Середній обсяг реалізованої інноваційної продукції за межами України, тис. грн	4956,81	71954,20	239516,33	167562,13	332,87	234559,52	4832,07

Отже, результати досліджень свідчать про низьку інноваційну активність промислових підприємств Закарпатської області за аналізований період. Кількість промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю у 2012 р. дорівнювала 18, що на 18,18% менше попереднього року і на 43,75% менше, ніж у 2005 р. Фінансування інноваційної діяльності даних підприємств здійснювалося за рахунок власних коштів, їх питома вага у загальному обсязі фінансування: у 2005 р. – 98,64%, у 2011р. – 99,34%, а у 2012 р. – 92,23%, що свідчить про залучення зовнішніх джерел, зокрема кредитів (3,59%) та інших джерел (4,17%). Обсяг фінансування діяльності інноваційного промислового підприємства щорічно в середньому становив: 2005 р. – 188,48 тис. грн, 2011 р. – 1424,39 тис. грн, 2012 р. – 1820,51 тис. грн; динаміка в загальному позитивна і передусім спричинена збільшенням фінансування у 2011-2012 рр. порівняно з 2005 р.

Негативна тенденція спостерігається у зміні кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації; впровадженні нових технологічних процесів; впровадженні виробництва інноваційних видів продукції на промислових підприємствах.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами у 2005 р. становив 100270,1 тис. грн, у 2011р. – 918513,8 тис. грн, у 2012 р. – 1052479,7 тис. грн, що у 10,5 раза більше, ніж у 2005 р. А середньорічний обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2012 р. становив 58471,09 тис. грн, що на 40,05% більше попереднього року і у 18,66 раза більше 2005 р.

Позитивна динаміка спостерігається у зміні обсягів реалізованої інноваційної продукції за межами України, хоча кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за кордон зменшилася у 2012 р. на 66,66% порівняно з 2011 р. та на 75% (12 підприємств) порівняно з 2005 р.

Отже, основними причинами низького рівня інноваційної активності підприємств Закарпатської області є:

- 1) недостатня фінансова підтримка держави та нестача власних коштів;
- 2) не поширена практика надання інноваційним підприємствам середньострокових кредитів за зниженими кредитними ставками;

3) великі витрати на нововведення;
4) недосконалість законодавчої бази в інноваційній сфері, нестача інформації про нові технології та ринки збуту тощо;

5) відсутність механізму надання пільг промисловим підприємствам, які впроваджують і реалізують інноваційну продукцію [5, 7, 9].

Узагальнюючи результати проведеного статистичного дослідження та спостережень, можна виділити бар'єри (перепони) активізації інноваційного потенціалу промислових підприємств:

– відсутність науково-методологічної бази формування інноваційної системи;

– відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;

– державне управління інноваційною діяльністю здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку, алгоритму її реалізації, послідовної та виваженої зовнішньої та внутрішньої економічної політики;

– немає дійової системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери;

– неготовність апарату державного управління до предметної діяльності, спрямованої на інноваційний розвиток економіки;

– державне управління інноваційною діяльністю забезпечується за галузевим принципом;

– нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;

– недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок;

– повільне формування в Україні сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції тощо [5, 9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інноваційний розвиток підприємств є складовою частиною інноваційного розвитку економіки і важливим аспектом відтворення виробничих відносин, що полягає в оновленні складу і побудови основних фондів і удосконаленні організації їх використання як на стадії формування, так і науково-технічної підготовки виробництва.

Сучасною тенденцією в дослідженнях інновацій є зондування перспектив стратегічного розвитку підприємства. У кожній організації, яка займається підприємницькою діяльністю, у запасі має бути більше інноваційних ідей і проектів, ніж вона може здійснити, бо у протилежному випадку підприємство, скоріш за все, опиниться на шляху, що веде до стагнації і банкрутства.

В умовах динамічності економіки та посилення ринкової конкуренції зароджуються новітні високі технології, які визначають перспективи діяльності підприємства. А гнучкість підприємства, його адаптивність до нововведень залишається основним і єдиним ключовим чинником його виживання й розвитку.

Тому подальші дослідження будуть направлені на пошук шляхів ліквідації бар'єрів активізації інноваційного потенціалу промислових підприємств Закарпатської області, також планується проведення опитувань керівників підприємств стосовно розробки заходів із залучення інвестицій з метою розширення їх діяльності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www/lib.intu.info/book/fb.
2. Іжевський В.В. Управління інноваційними процесами на підприємстві: суть та особливості: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інновації та традиції в сучасній науковій думці» / В.В. Іжевський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.intkon.org/izhevskiy-vv.
3. Інноваційний менеджмент: підручник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.library.if.ua/books.
4. Макаровська Т.П. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів // Т.П. Макаровська, Н.М. Бондар. – К.: МАУП, 2003. – 304 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.fingal.com.ua/content/view.
5. Мікловда В.П. Стратегічний потенціал економічної системи: інноваційні та інституціональні механізми його активізації: монографія // В.П. Мікловда, Ф.Ф. Шандор, Н.Ю. Кубіній та ін. – Ужгород, 2014. – 420 с.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник. – Київ, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zb_ny_12.pdf.
7. Програма економічного і соціального розвитку Закарпатської області на 2014 рік та основні напрями розвитку на 2015 і 2016 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.carpatia.gov.ua/data/upload/pub.
8. Рогоза М.Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія // М.Є. Рогоза, К.Ю. Вергал. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.
9. Тимченко М.В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та її регіонах // М.В. Тимченко, Д.І. Тимченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chrome-extension.

Одержано 15.09.2014 р.